

Ki volt Dr. Sorge?

Ma már mindenki tudja, ki volt. A tokiói német kolónia kedvence, a szociológia doktora, a Frankfurter Zeitung tudósítója, a náci párt tagja, dalás férfi, a nők bálványa, s emellett vagy eközben, illetve valójában: a század legbátrabb és legeredményesebb hírszerzője. Neve bejárta a világot, könyvet írtak, s íme: filmet is csináltak róla.

Bevallom, őszintén, kicsit aggodalmaskodva ültem be tegnap este ennek a filmnek szegedi premierjére. Az anyag ugyanis óriási veszélyeket rejt magában. Sorge csakugyan rendkívüli ember volt. Amit csinált, szinte Jókai tollára méltó, annyira más, annyira több a szürke hétköznapi tetteknél. Félt volt, hogy Yves Ciampi, a film rendezője, a hatás és a siker kedvéért ezt a valóságban még levő rendkívüli séget még tovább növeli, romantikusan óriásra, egészen addig, amíg az egész történet és maga a főszereplő is hitelét veszti. Annál inkább jogos volt ez az aggodalom, mert Ciampi a *Tájfű Nagaszaki felett* című filmjével már egyszer bebizonyította, hogy van érzéke, hajlama a romantikus túlzásokhoz és nagyításokhoz.

Szerencsére ebben a filmben nem ez történt. Már az első kockák bebizonyították, hogy a rendező ezt a veszélyt, ezt az anyagból következő legnagyobb veszélyt bravúrosan elkerülte. Nem romantikus nézőpontból szemlélte Sorge alakját és magát a történetet, hanem hitelességre és hűségre törekedett, s ennek formailag is jelét adta. Filmjét úgy komponálta, mintha igazi dokumentumfilm lenne, még híradórészleteket is illesztett a műbe, ezzel is hangsúlyozva fő célját: a történelmi hűséget.

Ezt a törekvést egyébként nemcsak az eredmény, a kész film igazolja, hanem a rendező munkamódszere is, az a mód, ahogyan filmjét összeállította, megszerkesztette. A rendező figyelmét Sorge alakjára egy könyv hívta fel, amelyet Hans-Otto Meissner, a tokiói német követés egykori munkatársa írt a zseniális hírszerzőről. Ciampi felkereste a Münchenben élő szerzőt, s aztán világméretű nyomozást kezdett a történet még élő résztvevői, tanúi után. Munkájának eredménye a film.

A történetből élesen rajzolódik ki Sorge alakja. Nagyjából az I. Internacionálé egyik alapítója volt. Ő maga Bakuban született, német apja és orosz anyja volt. Ifjúkorát Németországban töltötte, részt vett a munkásmozgalomban. 1925-ben visszatért szülőföldjére, majd 1929-ben elfogadta a kommunista párt megbízatását, s később hírszerzőként pontosan tájékozta a Szovjetuniót a japán hadsereg terveiről, a legfeltehetőbb hadtípusokról.

Szegedi művészek hangversenye

Vivaldi d-moll Concerto grosso-ját, Bach III. és IV. Brandenburgi versenyt játszott a *Bartók Béla Filharmonikus Zenekar* tagjaiból alakult kamaraggyűjtés a második Barokk-zenei koncerten, a Tiszsa Szálló dísztermében.

Örömmel tapasztaltuk, hogy az előadás színvonala jóval felülmúlta az első koncertét. Ennek okát elsősorban abban látjuk, hogy a műsor sokkal realitásoz volt, mint az előző alkalommal: kevés

Bonyolódik a helyzet: Sorge (jobb oldalt) gondolkodik. Mellette hűséges rádiója, Klausen (Mario Adorf)

Bármennyire is becsületes és jószándékú alkotás is a film, kifogástalannak azonban mégsem mondható. Egyrészt bizonyos ellentmondást érzünk a dokumentális előadásmód és a műtulajdonképpen játékfilm jellege között. Ez még félre is vezetheti a nézőt. De azért nem ez a legnagyobb baj. A fő probléma, érzésünk és véleményünk szerint, abban jelentkezik, hogy az anyag érthető hiányosságait — majdnem húsz évvel Sorge halála után kezdtek kutatni utána, nyilvánvaló, hogy közben a tanúk emlékezete megkopott — fantáziával igyekeztek pótolni. Kétségtelen, hogy ebben nem vetemedtek izléstelenségre, sőt határozott

mértékteremtésre törekedtek. Mégis: ami tény, az tény. Hiteles történelmi adatok keverednek ebben a filmben alopaltan híresztelésekkel, képzeletszülte epizódokkal. Ez még tovább növeli az anyag és az előadásmód említett ellentmondásait.

A film szereplői közül a Sorge alakját megformáló Thomas Holzmann játéka emelkedő ki. A többiek hozzá képest halvány figurák. Ő azonban ezzel az alakításával — ez az első filmszerepe, eddig csak színházban, a berlini Schiller Theaterben játszott — megszerezte magának a világhírt. A nézőknek pedig a teljes értékű illúziót.

Ö. L.

Többgyerekes agglegény

Többgyerekes leány sok lehet, többgyerekes agglegény ritkább. Most a neves olasz író, Luigi Pirandello, illetve az ő vígjátékát filmre vő Alessandro Blasetti rendező jóvoltából megismerkedhetünk egyvel, akinek valóban több, éppen öt, természetesen fiúgyereke van.

Hogy honnan van ez az öt, soha nem nyugodt, minden lében kanál fiúgyerek? Hát istenem! Az agglegény-papa, Liola még egyáltalán nem olyan agg és abban a kis dél-olasz városkában, ahol laknak, olyan kevés a csinos férfi és olyan sok a szerelemre éhes nő...

Igen, a nők! Szegény Liolának, ennek a rádió-, villany-, víz-, gáz- és mindent-szerelő mesternek mindig az asszonyok meg a lányok miatt

gyűlik meg a baja. Például a harcos amazon, Tuzza miatt, aki a végén már pisztollyal akarja kényszeríteni a házasságot, vagy a bánatos-szép Miha miatt, akinek a férje, a tekintélyes Simone Palumbo úr már nem olyan fiatal és hogy a vagyont legyen kire hagyni, hát itt is Liolának kell... Egyszóval van dolga éjjel is nappal is bőven.

De nem csak ő, a néző sem unatkozik. Sőt, olykor nines is elég ideje, hogy amúgy alaposabban kinevesse magát, máris ott az újabb derűnivaló.

A parádés szereplőlista — Giovanna Ralli, Anouk Aimée, Ugo Tognazzi, Pierre Brasseur — megvesztetően jó ajánlólevél a filmhez.

A. L.

Éjfél kaland

Nem a legjobban sikerült bűnügyi film az *Éjfél kaland* című bolgár filmalkotás, s ez nem a kitűnő szereplőgárdán múlik. Hiszen, különösen a titkosszolgálat férfias őrnagyát alakító Ljubomir Dimitrov, kitűnő karakterszínész, s a többiek is iparkodnak kibontani szerep adta lehetőségeiket: az idegen kémiszervezet zsarolásának

áldozatul esett, görögös szépségű Irina személyesítője, Veszlja Radoeva, a Manor ezredet alakító Georgi Cserkelov, — Georgi Popov, Najsto Petrov s a tehetséges epizód szereplők egész sora gondos szerepfeltöltéssel igyekezik sikerre vinni a filmet.

A baj mindenekelőtt a forgatókönyv kissé túl bonyolult szerkezetében s ebből következően a darab tempójában van. Ezek az alapvető hibák az ültetgazdag, tehetséges rendező, Anton Marinovics sem tudott segíteni, bár sok apró nuánszsal igyekezett a cselekményt árnyalni és sablonjait enyhíteni.

Kissé szokványos megoldás az is, hogy a nyomozás szálait kezében tartó Zahov őrnagy a bűbajos, fekete Irina, a legszánandóbb áldozat iránt erős vonzalmat érez. A film legemberibb mozzanatát nyújtó jelenetét ennek ellenére is az utolsó néhány kockán örökíti meg, amikor az őrnagy kintzotán szorítja magához — haldokló, öngyilkosságot elkövető szerelmejét.

D. E.

A Szegedi Konzervgyár

szakképzett kőműveseket

keres felvételre. Jelentkezni lehet a gyár munkaügyi osztályán fél 8 órától 15 óráig.

Értesítjük Szeged város lakosságát, hogy a Szegedi Konzervgyár a dolgozókkal történő

munka-előszerződés kötését

megkezdte. Előjegyzés végeit jelentkezni lehet a gyár munkaügyi osztályán reggel fél 8 órától 15 óráig. Rókusi Fekete István 6. szám. x 69 941

Szegeden először

Szombaton mutatják be Bellini Normá-ját

Május 8-án, szombaton este 7 órai kezdettel mutatják be Szegeden Bellini méltatlanul keveset játszott, szinte valósággal elfelejtett operáját, a *Normát*. A mű Szegeden először hangzik el, Magyarországon, Budapesten utoljára negyven esztendővel ezelőtt, 1925-ben játszották. A több mint százéves opera — ősbemutatója 1831-ben volt a milánói Scalában — első szegedi előadását Versényi Ida rendezte és Vaszy Viktor vezényli. A librettót Szabó Miklós fordította. A rendkívül dallamos mű egyik érdekessége, hogy cím-szerepe az operairodalom

egyik legbravúrosabb szoprán szólama. Ezt a rendkívüli tudást kívánó szerepet is kettősszereposztásban hallhatjuk az előadásokon. A szombati bemutatón Alpár Mária, a színház fiatal, tehetséges művésznője, akinek ez lesz eddigi legnagyobb szerepe, énekl, a következő előadásokon pedig Karikó Teréz, a színház Liszt-díjas művésznőjét láthatjuk Norma szerepében. A többi szerepeket Vadas Kiss László, Gregor József, Harmath Eva, Ivánka Irén és Mucsi Sándor énekl. A díszleteket Sándor Lajos tervezte.

A földjáradék a termelőszövetkezetekben

Könyvankét a tudományegyetem jogi karán

Dr. Nagy Lajos, a közgazdasági tudományok kandidátusa a maga nemében eddig egyedülálló tudományos feladatra vállalkozott. Könyvet írt „A földjáradék a termelőszövetkezetekben” címmel. E kötetről rendezett ankétot csütörtökön délután a Szegedi József Attila Tudományegyetem jogi karán a Magyar Közgazdasági Társaság Csongrád megyei csoportja, a TIT megyei szervezetének közgazdasági szakosztálya, a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó közreműködésével.

A vitát Keszérű János földművelésügyi miniszterhelyettes vezette. Korreferátumot mondott dr. Csendes Béla kandidátus, az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének csoportvezetője, valamint Szabó Sándor, a Csongrád megyei pártbizottság mezőgazdasági osztályának vezetője. A vita során felolvasoltak Kovács Lajos, a

Magyar Nemzeti Bank Csongrád megyei fiókjának igazgatója, a TIT Közgazdasági Szakosztályának megyei vezetője, dr. Horváth Róbert, a jogi kar statisztikai tanácskének vezetője, és dr. Szilágyi László, a tudományegyetem politikai gazdaságtan tanszékének vezetője. A vitában felmerült kérdésekre a szerző válaszolt, majd Keszérű János méltatta a művet. Hangsúlyozta:

— Ez a kötet a magyar szövetkezeti mozgalom közgazdasági tapasztalatainak első tudományos marxista jellegű összefoglalását adja. Számos olyan fogalmat tett a maga helyére ez a mű, melyet rosszul alkalmaztak eddig. Áttekintést nyújt a mai modern kapitalista államok agrárközgazdasági viszonyairól is. Dr. Nagy Lajos könyve nemcsak elméleti, de gyakorlati szempontból is igen nagy jelentőségű — állapította meg Keszérű János.

Karrier a szocializmusban

ALIGHA VAN EMBER, akit ne érdekelne az érvényesülés, a munkabélei előrehaladás, az anyagi és erkölcsi megbecsülés. Nyugaton könyvek tucatjai foglalkoznak ezzel a kérdéssel, legtöbbször „biztos és mindenki által megvalósítható” receptet ígérve elsősorban az anyagi felemelkedéshez. Az egyéni boldogulás kérdése azonban nemcsak a kapitalizmus emberét foglalkoztatja. Szocialista társadalmunkban az emberek hasonlóképpen a jobbat, a szebbet akarják a maguk számára is. Ez a téma tehát mindenkit érdekel, akkor is, ha ezt sokáig nem akartuk „hivatalosan” tudomásul venni. Erénye a könyv szerzőinek: felismerték és részletesen megvizsgálták egy problémát, amelyről eddig legfeljebb rövid újságcikkek olvashattunk.

Persze, Faragó Jenő és Tóth Lászlónak a Kossuth Könyvkiadó gondozásában most megjelent könyve — a már említett kapitalista karrierreceptekkel szemben — nem ad gyorsan megvalósítható módszereket az egyén érvényesüléséhez, minthogy ilyen receptek — ezt már a nyugati társadalomtudósok is bebizonyították — nincsenek. Ehelyett részletesen megvizsgálják a jelenséget, az érvényesülés lehetőségeit, jellegzetességeit és gátjait, s konkrét, társadalmi méretekben érvényes megállapításokat tesznek.

A KÖNYV MEGÍRÁSA ALAPJÁ A Népszabadság egyik nagy visszhangot keltett vitája Csaknem

öt hónapon keresztül adtak választ a lap olvasói arra a kérdésre: „Lehet-e nálunk érvényesülni?” Mintegy öt száz levél érkezett akkoriban a szerkesztőségbe: munkások és mérnökök, színészek és diákok, társadalmunk szinte minden rétege hallgatta hangját. Ezekből a levelekből indultak ki a szerzők, s most már a terjedelmesebb írásmű nagyobb lehetőségei között adtak részletes választ a felvetett gondolatokra, sok kutatási eredményt, megállapítást és konkrét példát is feldolgozva.

Nem egyszerűen társadalomtudományi eszmefuttatás, hanem nagyon is mindennapi használatra alkalmas, közérdekű munka ez a könyv. Kézelfoghatóan vizsgálja és pontosan leírja a „szocialista karrier” fogalmát, vagyis általános szabályokban próbálja meghatározni, van-e nálunk az érvényesülésnek határa, s ha igen, milyen. Részletesen válaszol arra a kérdésre, érdekes-e nálunk tanulni? A többi között megbízható és konkrét számításokkal bizonyítja, származik-e anyagi hátránya valakinek abból, hogy egyetemre jár, s mikorra „éri be” anyagilag a fiatal értelmiségi a vele egykorú, de már régebben kereső szakmunkást. Általában igen hasznosak a könyvben publikált számítások, statisztikák, amelyek megmutatják, mennyit is költ egy-egy család a tanulmányokra.

Ugyanilyen részletességgel és megnyugtató őszinteséggel szólnak a szerzők — és ez a könyv egyik legérdekesebb, legelgondolkodtatóbb része — az érvényesülést ma

még gátló tényezőkről. Így például a végzettségnek nem megfelelő elhelyezkedésről, a továbbképzés és a karrier viszonyáról, valamint arról a hátrányról, amely — most a közlebbi vizsgálat során derül csak ki igazán — még ma is éri pályájukon a nőket.

A TÁRSADALOM szinte minden számottevő foglalkozási ágáról szól esik a könyvben. A fizikai munkások érvényesüléséről — csakúgy részletes képet kapunk, mint a mérnökök, agronómusok, orvosok lakás-, kereseti és társadalmi körülményeiről, vagy a pedagógusok ma még meglevő anyagi problémáiról. Erőssége a munkának, hogy először vizsgálja meg — szinte tudományos alapos-sággal — a falusi fiatalság helyzetét. Nagyon őszintén, konkrét példákkal és országos adatokkal bizonygatja, mennyire megoldatlan még ennel a rétegnek az érvényesülése. Nem elégszik meg a ténymegállapításokkal, hanem jó példákkal, tanácsokkal is szolgál. (Csak az — egyébként elég népes — segédmunkások táboraival, a képesítés nélküli dolgozók rétegével bánik elég mostoha a mű: problémáikat, szakképzettségük okait nem tárja fel.)

A TÉMA — érvényesülés a szocializmusban — első pillantásra elég elvontnak látszik. A szerzők mégis elevenen, olvasmányosan tolmácsolják az olvasónak meg-szívlelendő gondolataikat. A sok konkrét példa, a gyakran közölt levelek még érdekesebbé, színesebb teszik a könyvet, amelyet szülők és fiatalok, gazdasági, párt- és állami vezetők egyaránt haszonnal forgathatnak.

R. Gy.

Osztirák újságírók Szegeden

Az Országos Idegenforgalmi Hivatal meghívására osztirák újságírók egy csoportja tartózkodik hazánkban. A csoport tagjai — a bécsi Volksstimme, Kurier, Neues Österreich, Express, Die Furche, valamint gráci és linzi lap munkatársai, s az osztirák távirati iroda bécsi munkatársa — tegnap, csütörtökön Szegedre látogattak. A csoporttal jött a nyugatnémet lapok Bécsben akkreditált tudósítója is.

A vendégek főként a Szegedi Szabadtéri Játékok iránt érdeklődtek, amelyek idei programjáról sajtótájékoztató keretében Tari János, a Játékok igazgatója tájékoztatta őket. A tájékoztatót megjelent Papp Gyula Szeged m. j. városi tanács fő elnökhelyettese, a Szegedi Fesztivál Intéző Bizottság elnöke is, aki a szegedi ünnepi hetekről nyújtott tájékoztatást. A játékok eddigi történetét dr. Lőkös Zoltán, a Dél-Magyarország főszerkesztője, a játékok sajtóirodájának vezetője ismertette. Dr. Antalffy Györgyné, a Szeged városi tanács Idegenforgalmi Hivatalának helyettes vezetője a város idej vendégváró terveiről, idegenforgalmáról beszélt.

Az osztirák újságírók nagy érdeklődéssel hallgatták a beszámolókat és a város megtekintése után elismerésüket kifejezve utaztak vissza Budapestre.

Auschwitzi bűnösök pere

Az auschwitzi haláltáborok SS-príbékjei ellen a frankfurti esküdtbíróság előtt immár 17. hónapja folyó perben csütörtökön befejezték a bizonyítási eljárást és ma, pénteken sor kerül az első vádbeszéd megtartására.